

**Diagnoza w zakresie występujących w
środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych
uczniów w tym czynników chroniących i
czynników ryzyka w Szkole Podstawowej nr. 2
im. Królowej Jadwigi w Czarnej Górze**

Czarna Góra 2025/2026

Wyniki badań dotyczących czynników zagrażających oraz tych chroniących uczniów w środowisku szkolnym:

Cel badań:

Zauważanie oraz rozpoznawanie problemów wychowawczych w środowisku szkolnym wymaga zaangażowania nauczycieli i pracowników administracyjnych, ale również samych uczniów oraz ich rodziców. Dzięki wspólnemu dostrzeganiu tych problemów możliwe jest przedstawienie ich w szerszym kontekście, nie tylko jako wyzwań dla szkoły czy ucznia, ale całego środowiska, w którym dziecko żyje i dojrzewa.

Celem przeprowadzonych badań i diagnozy jest zebranie informacji na temat zagrożeń występujących w środowisku dzieci i młodzieży oraz sposobu postrzegania tych zagrożeń przez nauczycieli, rodziców i uczniów. Kluczowym elementem badań jest uzyskanie danych dotyczących zagrożeń bezpośrednich, pośrednich oraz czynników ochronnych. Rozpoznanie tych problemów pozwoli na określenie dalszych potrzeb oraz obszarów wymagających interwencji w zakresie profilaktyki zachowań ryzykownych. Na podstawie analiz wyników badań oraz wyciągniętych wniosków zostaną wdrożone odpowiednie środki wspierające uczniów i zapewniające ich bezpieczeństwo.

Grupa badawcza i metody badań:

Grupę badawczą stanowili:

- nauczyciele uczący w Szkole Podstawowej nr.2 im. Królowej Jadwigi w Czarnej Górze;
- uczniowie klas III - VIII;
- rodzice uczniów.

Metody badań:

Punktem wyjściowym analizy i sporządzenia ankiet była dotychczasowa obserwacja środowiska szkolnego i pojawiających się problemów. Ankiety sporządzono w związku z zauważanymi problemami. Sformułowano pytania, ułożono instrukcje, przygotowano ostateczną wersję ankiety oraz linku, który został udostępniony w dzienniku elektronicznym. Do diagnozy i analizy wykorzystano również bieżące obserwacje nauczycieli, rodziców i uczniów wynikające z przeprowadzanych rozmów oraz wywiadów z członkami

poszczególnych grup badawczych. W związku z powyższym, chcąc określić problemy wychowawcze występujące w szkole zbadano przy pomocy ankiet opinię nauczycieli, uczniów oraz rodziców.

Analiza badań:

1. Świadomość standardów ochrony i zasad bezpieczeństwa

Większość uczniów (85,7%), rodziców (88,1%) oraz wszyscy pracownicy (100%) deklarują znajomość standardów ochrony obowiązujących w szkole. Jednocześnie niewielki odsetek uczniów (14,3%) i rodziców (13,9%) nie zna tych standardów, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji i przypominania zasad, zwłaszcza wśród nowych uczniów i rodziców.

2. Poczucie wsparcia w sytuacji agresji/przemocy

Aż 96,4% uczniów i 97,2% rodziców wie, do kogo zwrócić się po pomoc w sytuacji agresji lub przemocy. Wśród pracowników świadomość ta jest pełna (100%). To bardzo pozytywny sygnał, świadczący o skutecznej komunikacji i jasnych procedurach w szkole.

3. Doświadczenia przemocy

Przemoc w szkole doświadcza 12,5% uczniów oraz 33,3% dzieci według rodziców, a aż 64,7% pracowników zauważa ten problem wśród uczniów. Zauważalna jest więc rozbieżność w postrzeganiu problemu przemocy pomiędzy uczniami, rodzicami i pracownikami – pracownicy oceniają skalę przemocy jako znacznie większą niż sami uczniowie.

4. Reagowanie na przemoc i wsparcie

Tylko niecała 1/4 uczniów (23,2%) deklaruje, że w sytuacji przemocy otrzymała pomoc, 19,4 % rodziców uważa, że dziecko nie otrzymało pomocy. Połowa rodziców (50%) twierdzi, że ich dziecko nigdy nie znalazło się w takiej sytuacji, natomiast 30,6% potwierdza otrzymanie pomocy. Wśród pracowników aż 94,1% deklaruje udzielenie wsparcia. Uczniowie i rodzice najczęściej wskazywali na wychowawcę, nauczyciela, kolegę lub rodzica jako osobę udzielającą pomocy. Sugeruje to, że dzieci najczęściej szukają wsparcia u osób z najbliższego otoczenia.

5. Świadkowie przemocy i sposoby reagowania

37,5% uczniów, 38,9% rodziców i aż 70,6% pracowników twierdzą, że uczniowie byli świadkami przemocy w szkole. Uczniowie najczęściej informują wychowawcę, nauczyciela lub rodzica, czasem próbują samodzielnie interweniować. Pracownicy zauważają, że nie wszystkie dzieci potrafią poradzić sobie w sytuacjach konfliktowych – część reaguje emocjonalnie lub szuka pomocy, inni są bierni. Wskazuje to na potrzebę dalszych działań edukacyjnych w zakresie asertywności i reagowania na przemoc.

6. Skala i rodzaj przemocy/agresji w klasie

30,4% uczniów i 44,4% rodziców przyznaje, że w klasie występuje problem przemocy/agresji. Wśród pracowników tylko 23,5% dostrzega taki problem, przy czym wielu z nich nie jest wychowawcami. Wśród najczęściej wymienianych form przemocy pojawiają się: wyzwiska,

wyśmiewanie, popychanie, groźby, wykluczanie z grupy, agresja słowna, a także dokuczanie z powodu wyglądu, ubioru czy pochodzenia.

7. Skala własnej agresji

Większość uczniów (69,6%) deklaruje, że nigdy nie stosuje przemocy wobec innych. Podobnie uważają rodzice (72,2%) o swoich dzieciach. Jednak część uczniów (28,6%) i rodziców o agresji u swoich dzieci (27,8%) przyznaje, że zdarza się im rzadko ją stosować.

8. Dyskryminacja i poczucie tolerancji

Dyskryminacji doświadcza 19,6% uczniów, 22,2% dzieci wg rodziców i 11,8% wg pracowników. Najczęstsze powody to wygląd, ubiór, pochodzenie, zachowanie, niepełnosprawność. Zdecydowana większość uczniów uważa się za osoby tolerancyjne (80,4%).

9. Wsparcie w szkole

Aż 92,9% uczniów i 91,7% rodziców deklaruje, że uczniowie otrzymują pomoc w szkole. Wśród pracowników pomoc deklaruje 41,2% (pozostali nie są wychowawcami). Jednak już tylko 87,5% uczniów i 69,4% rodziców uważa, że ta pomoc jest wystarczająca. Wśród oczekiwań pojawia się lepsze wsparcie wychowawcy, większa reakcja nauczycieli oraz lepszy nadzór rodzicielski.

10. Relacje w szkole

Większość uczniów i rodziców jest zadowolona z kontaktów z rówieśnikami, wychowawcą i nauczycielami przedmiotów (powyżej 90%).

11. Sugestie i potrzeby

Wśród sugestii dotyczących poprawy kontaktów z pracownikami szkoły najczęściej pojawiały się prośby o większą empatię, mniej krzyku oraz o szacunek do dzieci. Rodzice zgłaszają również potrzebę rozmów na temat kultury kontaktów, a uczniowie chcieliby, aby ich głos był lepiej słyszany i brany pod uwagę.

Podsumowanie ogólne

- Szkoła posiada rozpoznawalne procedury i standardy ochrony uczniów, jednak nie wszyscy uczniowie i rodzice czują się w pełni poinformowani.
- Problem przemocy i dyskryminacji wciąż istnieje – choć większość uczniów deklaruje brak takich doświadczeń, relacje rodziców i pracowników pokazują, że uczniowie nie rozumieją dokładnie pojęć związanych z przemocą.
- Ważną rolę odgrywają wychowawcy i nauczyciele, którzy są pierwszymi osobami udzielającymi wsparcia. Warto jeszcze bardziej wzmacniać ich kompetencje i dostępność.
- Potrzebne są dalsze działania edukacyjne w zakresie rozpoznawania przemocy, asertywności i umiejętności rozwiązywania konfliktów.
- Relacje w szkole oceniane są pozytywnie, ale pojawiają się pojedyncze sygnały o potrzebie lepszego kontaktu i większej empatii.

Mocne strony:

- Większość uczniów (85,7%), rodziców (88,1%) oraz wszyscy pracownicy (100%) deklarują znajomość standardów ochrony obowiązujących w szkole.
- Aż 96,4% uczniów i 97,2% rodziców wie do kogo zwrócić się po pomoc w sytuacji agresji lub przemocy. Wśród pracowników świadomość ta jest pełna (100%). To bardzo pozytywny sygnał, świadczący o skutecznej komunikacji i jasnych procedurach w szkole.
- 87,5 % uczniów i 66,7 % rodziców podaje, że dziecko nie doświadcza agresji w szkole. 64,7 % - 11 pracowników widzi w szkole przejawy agresywnych zachowań, co może świadczyć o ich czujności w tym zakresie.
- Większość uczniów (69,6%) deklaruje, że nigdy nie stosuje przemocy wobec innych. Podobnie uważają rodzice (72,2%) o swoich dzieciach.
- Większość ankietowanych uważa, że uczniowie nie czują się dyskryminowani – 80,4 % uczniów, 77,8 % rodziców.
- Zdecydowana większość uczniów uważa się za osoby tolerancyjne (80,4%).
- Aż 92,9% uczniów i 91,7% rodziców deklaruje, że uczniowie otrzymują pomoc w szkole. Wśród pracowników pomoc deklaruje 41,2% (pozostali nie są wychowawcami).
- Większość uczniów i rodziców jest zadowolona z kontaktów z rówieśnikami, wychowawcą i nauczycielami przedmiotów (powyżej 90%).
- Uczniowie podają, że stosują strategie radzenia sobie w trudnych sytuacjach: 50 % wybrało „Określenie, nazwanie trudności”, 41 % stosuje „ustalenie sposobu rozwiązania trudności”, 15 % zaznaczyło „Komunikowanie tej trudności jeśli ona dotyczy innej osoby”, 14 % wybiera „Wskazanie na uczucia jakie wywołuje ta trudność” i 12 % „Wskazanie na uczucia jakie wywołuje ta trudność”.

Słabe strony:

- (14,3%) i rodziców (13,9%) nie zna Standardów Ochrony Małoletnich, co wskazuje na potrzebę dalszej edukacji i przypominania zasad, zwłaszcza wśród nowych uczniów i rodziców.
- 70,6 % - 12 nauczycieli, 38,9 % - 14 rodziców twierdzi, że uczniowie byli świadkami agresji. 37,5 % - 21 uczniów również twierdzi, że byli świadkami agresji w szkole – tylko 4 uczniów podało, jak zareagowali w tej sytuacji. Rodzice i nauczyciele podają więcej przykładów reakcji.
- 30,4 % - 17 uczniów twierdzi, że w ich klasie istnieje problem przemocy. 44,4 % - 16 rodziców również twierdzi, że w klasie ich dziecka występuje problem z przemocą. 23,5 % - 4 wychowawców również twierdzi, że w ich klasie występuje problem z przemocą.
- 19,6 % - 11 uczniów zaznaczyło, że czuje się dyskryminowanym, 22,2 % - 8 rodziców również uważa, że ich dziecko jest w szkole dyskryminowane oraz 11,8 % - 2 pracowników uważa, że uczniowie są dyskryminowani.
- 37,5% uczniów, 38,9% rodziców i aż 70,6% pracowników twierdzą, że uczniowie byli świadkami przemocy w szkole. Uczniowie najczęściej informują wychowawcę, nauczyciela lub rodzica, czasem próbują samodzielnie interweniować. Pracownicy

zauważają, że nie wszystkie dzieci potrafią poradzić sobie w sytuacjach konfliktowych – część reaguje emocjonalnie lub szuka pomocy, inni są bierni.

- 30,4% uczniów i 44,4% rodziców przyznaje, że w klasie występuje problem przemocy/agresji. Wśród pracowników tylko 23,5% dostrzega taki problem, przy czym wielu z nich nie jest wychowawcami. Wśród najczęściej wymienianych form przemocy pojawiają się: wyzwiska, wyśmiewanie, popychanie, groźby, wykluczanie z grupy, agresja słowna, a także dokuczanie z powodu wyglądu, ubioru czy pochodzenia.
- Dyskryminacji doświadcza 19,6% uczniów, 22,2% dzieci wg rodziców i 11,8% wg pracowników. Najczęstsze powody to wygląd, ubiór, pochodzenie, zachowanie, niepełnosprawność.
- Wśród sugestii dotyczących poprawy kontaktów z pracownikami szkoły pojawiały się prośby o większą empatię, mniej krzyku oraz o szacunek do dzieci. Rodzice zgłaszają również potrzebę rozmów na temat kultury kontaktów, a uczniowie chcieliby, aby ich głos był lepiej słyszany i brany pod uwagę.

Rekomendacje:

- Edukować w zakresie rozpoznawania zachowań agresywnych i przemocy.
- Stale przeprowadzać zajęcia i warsztaty przeciwdziałające agresji.
- Uczyc uczniów właściwych i skutecznych sposobów reagowania w sytuacji agresji - podawać przykłady właściwych reakcji, rozwijać świadome stosowanie pożądanych strategii.
- Prowadzić dalsze działania edukacyjne w zakresie asertywności i reagowania na przemoc.
- Przeciwdziałać jakiegokolwiek formie dyskryminacji uczniów – rozwijać tolerancję.
- Pracownicy szkoły powinni bardziej wsłuchiwać się w głosy uczniów i brać je pod uwagę – np. dać głos uczniom i przeprowadzić Ankietę na temat ich opinii w różnych sprawach.
- Nauczyciele powinni szukać sposobów lepszego porozumiewania się na linii rodzice - nauczyciele oraz przekonywać do swoich racji.
- Warto jeszcze bardziej wzmacniać kompetencje nauczycieli i ich dostępność dla uczniów i rodziców.

Na podstawie rozmów z nauczycielami i pracownikami szkoły można powiedzieć, że:

- Najmniej zorientowani są nauczyciele uczący w klasach 0-3 oraz nauczyciele dojeżdżający na kilka godzin, ponieważ odpowiadają tylko za swoją grupę i nie mają kontaktu z większością uczniów.
- Uczniowie wypełniając ankietę brali pod uwagę dłuższy okres czasowy, a rodzice i nauczyciele wydarzenia z ostatniego miesiąca.
- Najlepiej uczniów i ich sytuację w szkole znają wychowawcy, nauczyciele uczący w wielu klasach oraz rodzice.

Czynniki chroniące i czynniki ryzyka:

Czynniki ryzyka i czynniki ochronne

Czynniki ryzyka to cechy, sytuacje lub warunki sprzyjające powstawaniu zachowań ryzykownych. Z kolei czynniki ochronne to cechy, sytuacje lub warunki zwiększające odporność jednostki na działanie czynników ryzyka. Za najważniejsze czynniki ryzyka i ochronne uznaje się te związane z sytuacją rodzinną, szkolną, cechy osobowościowe oraz czynniki związane z funkcjonowaniem w grupie rówieśniczej.

W oparciu o wiedzę dotyczącą czynników ryzyka możemy przewidywać wystąpienie niepożądanych zjawisk czy też zachowań u młodych ludzi. Rozpoznanie to jest bardzo istotne, ponieważ czynniki te sprawiają, że zwiększa się szansa negatywnych konsekwencji dla młodego człowieka. Z kolei czynniki chroniące nie będą przyczyną sytuacji problemowych, ryzykownych i negatywnych doświadczeń w życiu młodych ludzi, ale z całą pewnością stanowią doskonały bodziec do nabywania umiejętności radzenia sobie z przeciwnościami oraz zwiększania motywacji do podejmowania zachowań pożądanых.

W swojej działalności edukacyjnej i wychowawczej Szkoła Podstawowa nr.2 im. Królowej Jadwigi w Czarnej Górze organizuje szereg możliwości i okoliczności sprzyjających budowaniu pozytywnych relacji społecznych, rozwijaniu zdolności refleksji, wzmacniania pozytywnego zarówno na gruncie edukacyjnym jak również osobowościowym. Wewnętrzne czynniki chroniące wpływające bezpośrednio ze środowiska szkoły wynikają z niezaprzeczalnych jej zalet do których zaliczyć należy:

- dobrze przygotowana kadra;
- bardzo dobra baza dydaktyczna;
- tradycje szkolne;
- przywiązanie do tradycji religijnych;
- pozytywne wzorce nauczycieli i wychowawców;
- różnorodność działań integrujących w szkole;
- współpraca szkoły z rodzicami,
- współpraca ze środowiskiem lokalnym.

Czynniki chroniące, które wynikają z analizy przeprowadzonych badań:

- uczniowie i rodzice wiedzą do kogo zwrócić się po pomoc w sytuacji agresji lub przemocy.
- uczniowie w zdecydowanej większości nie czują się dyskryminowani i uważają się za osoby tolerancyjne;
- ważną rolę odgrywają wychowawcy i nauczyciele, którzy są pierwszymi osobami udzielającymi wsparcia - uczniowie otrzymują pomoc w szkole, gdy tego potrzebują;
- powyżej 90 % uczniów i rodziców jest zadowolonych z kontaktów z rówieśnikami, wychowawcą i nauczycielami;

Czynniki ryzyka, wynikające z analizy przeprowadzonych badań:

- Problem agresji, przemocy i dyskryminacji wciąż istnieje – choć większość uczniów deklaruje brak takich doświadczeń, relacje rodziców i pracowników pokazują, że uczniowie nie rozumieją dokładnie pojęć związanych z przemocą.
- Rodzice zgłaszają potrzebę rozmów na temat kultury kontaktów, a uczniowie chcieliby, aby ich głos był lepiej słyszany i brany pod uwagę.
- Nieliczni uczniowie zwracają się o pomoc w sytuacjach trudnych.

Rekomendacje:

1. Budować zaufanie między nauczycielami, a uczniami oraz między nauczycielami a rodzicami uczniów.
2. Nauczyciele powinni częściej badać sytuację w swojej klasie i korygować swoje obserwacje poprzez rozmowy i ankiety.
3. Na lekcjach z wychowawcą należy tłumaczyć uczniom jakie sytuacje są agresją, a jakie nie.
4. Trzeba zachęcać wszystkich uczniów do zgłaszania każdego agresywnego zachowania, wtedy, gdy ich uwagi nie przynoszą rezultatów.
5. Wzmacniać poczucie własnej wartości u uczniów i uczyć wyrażania swoich uczuć na każdych zajęciach.